

Köçäniň itleri saýlawa gatnaşanok, öldüriň, gitsin!

Category: Haýwanat dünýäsi, Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Köçäniň itleri saýlawa gatnaşanok, öldüriň, gitsin! KÖÇÄNIŇ ITLERI SAÝLAWA GATNAŞANOK, ÖLDÜRIŇ, GITSIN!

Haýwanlaram şu durmuşyň aýrylmaz bölegi: hem durmuşyň, hem planetamyzyň özbaşyna bir eýesi. Şu dünýäde hemme zat bize degişli däl!

Hökümetiň hödürlän täze kanuny üýtgeşmelerinde eýesiz gezip ýören itleriň ukladylmagy meýilleşdirilýär

Russiýadan gaýdyp gelýärkäm kellämdä aýlanyp duran birgiden aladaly pikirlerimiň birem şudy:

Nirede ýaşamaly, itlerime bir zat bolaýmasyn?

Ýagny?

Itlerime awy berläýmesin... Ýa-da iň bolmanda olaryň we eýesi hökmünde meniň üstümden arz ediläýmesin... Diňe kimdir biriniň itlere ýakyn ýerde ýaşamagy mesele döredäýmesin...

Meselem, it üýrýär. Muny sizem eşdensiňiz.

Käte towsaklaýar, ylgaýar, her äden ädimini gözegçilik edip bolmaýar.

Dişleri bar...

Bu ýurt, bu halk itleri (umuman alanda haýwanlary) onçakly halanok. Kämahal olara topulýar, şikes ýetirýär. Özem bilgeşleýin, öňünden meýilleşdirip...

Hernä, aýdýan zatlarymyzda o diýen mesele çykmady, soňkyda-da...

Çykan käbir meseleleri-de itlerimiz bilen çözdük.

Ilki biri, soň beýlekisi öz ahalyna öldi. Ikinjisi heniz ýaşap ýörkä, oňa doganlyk eden pişigimem...

Üç çagamy ýitirdim.

Men üç çagamdan köp zat öwrendim. Gijä galanam bolsam.

Çünki haýwan söýgüsini, olara we tebigata bolan jogapkärçiligime düşünmekde gijä galdym (häzidem nähili düşünip bildim, ol eýýäm aýry gürrüň).

Şol ikiarada täsin bir zat boldy: Itimiň biri ölende «T24» internet gazetinde çykan hoşlaşyk ýazgym iň köp okalan makalalarymyň biri boldy. Men muňa hakykatdanam haýran galdym. Ýogsa-da, ýalňyşyp ýörmüdim. Bu ýurduň, bu halkyň itleri, haýwanlary onçakly halamaýandygy baradaky pikirim ýalňyşmydy? Serediň-ä, köp sanly itsöýüji meniň makalamdan täsirlenipdir, birnäçe gynanjyny meniň bilen paýlaşypdy.

Bu meni diýseň begendirdi, gynanjymy az-owlak ýeňletdi. Emma bu ýurtda itler bilen, haýwanlar bilen, tebigat bilen baglanyşykly söýgüsizlik we agressiwlik boýunça hiç haçanam hyýalbent bolmadym.

Häzirem syn edýärim welin, birnäçe çaga köçe haýwanlaryna uruşjaň we zyýansyzlandyrmaga degişli gorkunç jandar, hatda duşman kimin seredýär, olardan gorkýar, gorkýandygy üçinem olary gorkuzýar.

Bu çagalary şeýle pikirde ýetişdirýän ene-atalar barada aýratyn bir zatlary ýazmak hökman dälmikä diýýän...

Taryhyň çarhyny has yza aýlasak, öňümüzden ata-babalarymyzyň günä depderinde ýer alan iň gorkunç sahypalaryndan biri 1910-njy ýylyň «Haýyrsyz ada» gyrgynçylygy çykýar...

Stambulda segsen müňden gowrak itiň bir adada açlyga we soňky çykan tragediýalara duçar edilmegi (kim gyzyklansa we ýüregi

etse internetden bu wagşylygyň kyssasyny tapyp okaýsyn...)

- Zalymlykda gezek itlere geldimi?

Makalamyň adyna has gödek bir zatlary goýdum, soň aýyrdym. Soňra «Köçäniň itleri saýlawa gatnaşanok, öldüriň, gitsin!» diýmegi makul bildim.

Öldürmek – “ýok etmek”, ýöne muny şobada etmezlik, ilki bir zatlar edýän ýaly bolup görünmek...

Yzyndanam «pyglyňy amala aşyrmak...»

«Ýeri, Angliýa hem beýdenokmyş diýýärler...»

Köçe haýwanlaryny üýşürip bir ýerlere dykmak, dost-ýarlar söwda merkezlerine baranda görsün diýip (bary-ýogy bir aý) bularyň fotosuratyny bir ýerlerden asyp eýe çykylmagyna garaşmak, soňam «serediň, başga alajymyz ýok» diýip olary öldürmek....

Şumy çykalgamyz?

Iň gowy oňarýan zadymyz «ýok etmekmi»?

Wiý, bagyşlaň, «uklatmak...»

Kim kimi układýarka eýse? Siz olarymy? Ýa bizimi?

Näçe weterinaryňyz, näçe weterinariýa merkezleriňiz bar?

Önelgesizleşdirme mümkinçilikleriňiz nähili?

Ýa halka haýwanlara düşünmegi, olary halamagy, goramagy üçin nähili bilim berýärsiňiz? Siziň özüňiz haýwanlary gowy görýäňizmi beri?

Itiňiz, pişigiňiz barmy? Ýa bir haýwanyň başyny sypap gördüňizmi?

Köçede aç-suwsuz haýwana duş gelip görüpmediňiz?

- **Haýwanlaram bu dünýäniň parçasý**

Geçen hepde täze çykan rus kinofilmine tomaşa etdim: «Огненный лис» («Firefox», meniň pikirimçe türk diline geçirseň «Kızıl Tilki» bolup bilerdi).

Russiýanyň demirgazyk-gündogarynyň iň çet ýerindäki Kamçatkada howadan, guryýerden, deňizden surata düşürilen adatdan daşary peýzažlar bilen gurşalan, iň esasy-da tehnologiýa jadygöýlik bilen, emma has betereň tebigata we haýwanat dünýäsine bolan söýgi bilen çykarylan ajaýyp kinofilm!

Göze ýakymlyja gyzykly tilkiniň dogluşy, ulalyşy, tebigatda ýaşajak bolşy, aşyk bolşy, aşyk bolan urkaçy tilkisiniň köňlünü awlaýşy, maşgala gurşy, çaga edinjek bolşy, olary goraýşy, birsalym gorkaklyk edip olara hyýanat edişi, maşgaladan çetleşdirilişi we soňra täzeden ynama girjek bolşy... Aýylar, keýikler, büriler, bürgütler, balyklar, syçanlar...

Okean, dag-deren gar, gys... Näme gözleseňiz bar...

Ýaşaýşyň doly kyssasy...

Ýaşaýyş diýeniň meselem şu bolmaly dälmi eýse: Haýwanlaram şu durmuşyň aýrylmaz bölegi – hem durmuşyň, hem planetamyzyň özbaşyna bir eýesi. Şu dünýäde hemme zat bize degişli däl.

Özüme gör kimdir öýdüp, «iň akylly, iň gaýratly» howasy bilen tutuş tebigatyň ykbalyny elimizde saklaýandyrys öýdýäs-ä...

Akyl-huşumyz we gaýratymyz tehnologiýalaryň düwmelerinden başga ýeri bilenok.

Ýogsam bolmasa, yzy üzülmeyän erbetlikleri, haýynlygy, bigaýratlygy etmegiň, yzy üzülmeyän çaknyşyklary we uruşlary turuzmagtň, tutuş ýaşaýşy ýok etmäge synanyşmagyň barsy «super akylly» adamlara mahsus.

Haýwanlarda bular ýaly zat ýok. Olarda hemme zat bolmalysy ýaly.

Olar özleriniň tebigatyň hojaýyny däl-de, bir bölegidigini bilýärler.

Pandemiýa döwründe gorkymyza öýden çykman oturyp, edýän her dürli erbetliklerimizi etmän ýörkäk, tebigatyň nähili janlanyp owadanlaşandygyny bir ýadyňyza salsaňyzlaň!

Eý adamlar, siz pikir edişiňiz ýaly möhüm dälsiňiz, däldiris! Biraz akylumyz we gaýratymyz bar bolsa, tebigat we haýwanat dünýäsi üçin bir zatlar edeliň!

Elbetde, bir zatlar edeli diýmek bilen olary gyraly diýemok! Çünki adam bolmagyň iň esasy komponentleriniň birem haýwanat dünýäsine bolan söýgüdür.

Hakan AKSAÝ.

@AksayHakan

aksayhakan@gmail.com

«T24» internet gazetini, 23.05.2024 ý. Publisistika